

(ўғитсиз) 21-вариантида 74 кунни, маъданли ўғитлар $P_{30}K_{30}$ Фон, Фон+N₃₀, Фон+N₄₀, ва Фон+N₅₀ қўлланилган 22, 23, 24 ва 25 вариантларида 75-77 кунни, экиш меъёри 3,5 млн. дона экилган назорат (ўғитсиз) 26-вариантида 72 кунни, маъданли ўғитлар $P_{30}K_{30}$ Фон, Фон+N₃₀, Фон+N₄₀, ва Фон+N₅₀ қўлланилган 27, 28, 29 ва 30 вариантларида 73-75 кун бўлгани кузатилди.

Униб чиқиш-тўлиқ пишиш даври экиш меъёри 2,5 млн. дона экилган назорат (ўғитсиз) 16-вариантида 117 кунни, маъданли ўғитлар $P_{30}K_{30}$ Фон, Фон+N₃₀, Фон+N₄₀, ва Фон+N₅₀ қўлланилган 17, 18, 19 ва 20 вариантларида 119-121 кунни, экиш меъёри 3,0 млн. дона экилган назорат (ўғитсиз) 21-вариантида 115 кунни, маъданли ўғитлар $P_{30}K_{30}$ Фон, Фон+N₃₀, Фон+N₄₀, ва Фон+N₅₀ қўлланилган 22, 23, 24 ва 25 вариантларида 117-119 кунни, экиш меъёри 3,5 млн. дона экилган назорат (ўғитсиз) 26-вариантида 113 кунни, маъданли ўғитлар $P_{30}K_{30}$ Фон, Фон+N₃₀, Фон+N₄₀, ва Фон+N₅₀ қўлланилган 27, 28, 29 ва 30 вариантларида 115-117 кун бўлгани тажрибада кузатилди.

Олинган натижаларга асосланиб хулоса қилиш мумкинки, тритикалени маъданли ўғитлар билан озиклантириш униб чиқиш даврига умуман таъсири кузатилмади аммо, униб чиқиш-туплаш, униб чиқиш-найчалаш, униб чиқиш- бошоқлаш ва униб чиқиш-тўлиқ пишиш давларида экиш меъёрлари ва маъданли ўғитлар билан озиклантириш ўз таъсирини кўрсатди. Тритикалени кузги экиш муддатида экиш меъёрларини гектарига 2,5 млн. донадан 3,0 млн. донага оширилиши ўсув даврини 2-3 кунга, 3,5 млн. донага оширилиши эса 3-4 кунга қисқартиради. Шунингдек, $P_{30}K_{30}$ фонида азотли ўғитлар меъёрини гектарига 30 кгдан 40, 50 кг.га ошириб борилиши ўсув даврини 1-2 кунга узайтиради.

Хулоса, Тритикалени баҳорги экиш муддатида экиш меъёрларини гектарига 2,5 млн. донадан 3,0 млн. донага оширилиши ўсув даврини 2 кунга, 3,5 млн. донага оширилиши эса 4 кунга қисқартиради. Маъдан ўғитларни $P_{30}K_{30}$ фонида азотли ўғитлар меъёрини гектарига 30 кгдан 40, 50 кг.га ошириб борилиши ўсув даврини 1-2 кунга узайтиради.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Ёдгоров Н. Суғориш ва ўғитлар меъёрининг кузги буғдой навлари пишиш даври давомийлигига таъсири. Агро илм // №6 (69)-сон, 2020.-29-31-б.
2. Ёдгоров Н., Холиков Б., Шахובהва М., Туринова А., Турли тупроқ иқлим шароитларида суғориш режими ва маъдан ўғит меъёрларининг кузги буғдой ривожланиш давлари ўтишига таъсири. Агро илм // №3 (73)- сон, 2021. -78-80-б.
3. Котенко Ю.Н., Рубец В.С., Пыльнев В.В. Влияние метеорологических условий вегетации на фазы развития зерна тритикале// Тритикале. Материалы международной научно-практической конференции «Тритикале и стабилизация производства зерна, кормов и продуктов их переработки». – Ростовна-Дону, 2018 й. – С. 80-89.
4. Носатовский А. И. Пшеница. Биология – М. Государственное изд-во сельскохозяйственной литературы, 1965 г. – С. 407.
5. Ригин В.Н., Орлова И.Н. Пшенично-ржаные амфидиплоиды–Л. Колос, 1977. –С. 280.
6. Скатова С.Е., Тыйсленко А.М. Яровое тритикале: возделывание в нечерноземной зоне России. ФГБНУ ВНИИОУ ФГБНУ Владимирский НИИСХ. Владимир 2017 г. -С. 3-9,
7. Грабовец А.И., Крохмаль А.В. Тритикале: монография // Ростовна-Дону: ООО «Издательство «Юг», 2019 г. – С.240.
8. Митрошина О. В. Избирательность оплодотворения у сортов вторичной гексаплоидной тритикале: дис. канд. с.-х. наук: 06.01.05. – М., 2015 г. – С. 166.
9. Botirova Sevara Mamurovna, Tursunov Ramziddin Abdixalil o‘g‘li. (2025). ma’naviy barkamol yoshlar yangi o‘zbekiston bunyodkori. *ma’naviy barkamol yoshlar yangi o‘zbekiston bunyodkori*, 1(1), 98-102.

KOREYADAGI O‘ZBEKISTONLIK MEHNAT MIGRANTLARINING IJTIMOIIY HOLATI VA MADANIY IDENTIFIKATSIYA JARAYONLARI

Rahimberdiyev Sardorbek Bekmurod o‘g‘li

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti Namangan filiali, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası o‘qituvchisi.

Tel: +998 (93)-793-00-95. E-mail: sardorbek.rakhimberdiyev@mail.ru

Annotatsiya: *Ushbu maqola Koreya Respublikasida mehnat qilayotgan o‘zbek mehnat muhojirlarining ijtimoiy mavqei, madaniy o‘ziga xosligi va diaspora tarmoqlarining shakllanishini*

o‘rganadi. Koreyadagi o‘zbeklar misolida mehnat migratsiyasining yangi davridagi ijtimoiy moslashuv, madaniy o‘zgarishlar va milliy o‘ziga xoslik jarayonlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: IOM, EPS, diversifikatsiya, mehnat migratsiyasi, ijtimoiy holat, identifikatsiya, diaspora, transmillik tarmoq, Koreya Respublikasi.

SOCIAL STATUS AND CULTURAL IDENTIFICATION PROCESSES OF UZBEKISTANI LABOR MIGRANTS IN KOREA

Rahimberdiev Sardorbek Bekmurod ugli

*Teacher of the Department of Social-humanitarian sciences, Kimyo International University Tashkent
Namangan Branch*

Tel: +998 (93)-793-00-95. E-mail: sardorbek.rakhimberdiyev@mail.ru

Abstract: This article examines the social status, cultural identity, and formation of diaspora networks of Uzbek labor migrants working in the Republic of Korea. The case of Uzbeks in Korea examines the processes of social adaptation, cultural change, and national identity in the new era of labor migration.

Keywords: IOM, EPS, diversification, labor migration, social status, identity, diaspora, transnational network, Republic of Korea.

СОЦИАЛЬНЫЙ СТАТУС И ПРОЦЕССЫ КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ УЗБЕКИСТАНСКИХ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ В КОРЕЕ

Раҳимбердиев Сардорбек Бекмурод угли

*Преподаватель кафедры социально-гуманитарных наук Ташкентского филиала
Международного университета имени Кимё*

Тел.: +998 (93)-793-00-95. E-mail: sardorbek.rakhimberdiyev@mail.ru

Аннотация: В статье рассматриваются социальный статус, культурная идентичность и формирование диаспоральных сетей узбекских трудовых мигрантов, работающих в Республике Корея. На примере узбеков в Корее рассматриваются процессы социальной адаптации, культурных изменений и национальной идентичности в новую эпоху трудовой миграции.

Ключевые слова: MOM, EPS, диверсификация, трудовая миграция, социальный статус, идентичность, диаспора, транснациональная сеть, Республика Корея.

XXI asrda xalqaro mehnat migratsiyasi jahon iqtisodiy tizimining ajralmas qismiga aylandi. O‘zbekiston ham bu jarayonning faol ishtirokchisi. Xususan, Janubiy Koreya yo‘nalishi so‘nggi o‘n yilliklarda O‘zbekiston fuqarolari uchun eng barqaror va ijtimoiy xavfsiz migratsiya yo‘llaridan biriga aylandi [1]. Koreyaga mehnat migratsiyasi oqimi 2000-yillarning boshida boshlangan va dastlab sanoat amaliyoti tizimi doirasida shakllangan. Keyinchalik, 2006-yilda ikki davlat o‘rtasida imzolangan “Mehnat resurslarini o‘tkazish bo‘yicha hukumatlararo bitim” asosida Koreyaga ishchi kuchi qonuniy ravishda jo‘natila boshlandi. Ishga joylashish uchun ruxsatnoma tizimi (EPS) deb nomlanuvchi ushbu tizim o‘zbekistonlik ishchilarga shaffof tanlov, kasbiy tayyorgarlik va til imtihonlari orqali ishga joylashish imkoniyatini yaratdi [2].

Zamonaviy ijtimoiy fanlarda migratsiya jarayonlarini o‘rganishda asosiy metodologik asos sifatida bir nechta nazariy tushunchalar qo‘llaniladi: push-pull modeli, transmilliy nazariya va identifikatsiyalash yondashuvi. Bu yondashuvlar Koreya Respublikasidagi o‘zbek muhojirlarining ijtimoiy mavqei va madaniy identifikatsiyasini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi. Push-pull modeliga ko‘ra, O‘zbekistonni turtki omil (ishsizlik, past daromad, mehnat bozoridagi ortiqcha ishchi kuchi), Koreyani esa tortuvchi omil (yuqori ish haqi, ijtimoiy ta‘minot, texnologik taraqqiyot) sifatida ko‘rish mumkin [3]. Bu modelning asosiy mohiyati shundaki, u migratsiyani nafaqat iqtisodiy zarurat, balki ijtimoiy-psixologik rag‘bat sifatida ham izohlaydi. IOM hisobotida (2023 yil) Janubiy Koreya o‘zbek mehnat muhojirlari uchun eng barqaror va xavfsiz yo‘nalishlardan biri bo‘lib, ish beruvchilar uchun yuqori ish haqi va ijtimoiy ta‘minot jalb qiluvchi omillar orasida muhim o‘rin tutishi qayd etilgan [3].

Shuningdek, Koreya Respublikasining xorijiy ishchi kuchiga ehtiyoji va O‘zbekiston mehnat bozoriga demografik bosim ikki tomonlama migratsiyani kuchaytiruvchi asosiy omillar sifatida qayd

etilgan [1]. Jahon banki (2020) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston va Koreya o'rtasidagi Ishga ruxsatnomalar tizimi (EPS) dasturi mehnat migratsiyasi jarayonini institutsional tartibga soladi va qonuniy asosda push-pull mexanizmini amalga oshirish imkonini beradi [2]. Transmilliy nazariya migratsiyani nafaqat "ketish" va "kelish" jarayoni sifatida, balki ikki davlat o'rtasidagi uzluksiz ijtimoiy-madaniy aloqalar tizimi sifatida ham izohlaydi [4]. Dadaboev va Soipov (2020) ta'kidlaganidek, o'zbek muhojirlari Koreyada ishlasa-da, ularning O'zbekiston bilan iqtisodiy, madaniy va oilaviy aloqalari uzilmagan. Ular o'z vatanlariga muntazam ravishda pul o'tkazmalarini jo'natib turadilar, diniy marosimlarda onlayn tarzda qatnashadilar va ijtimoiy tarmoqlar orqali milliy o'zligini saqlab qoladilar [4]. Shunday qilib, transmilliy yondashuv migratsiyani "ikki jamiyat o'rtasidagi hayot" modeli sifatida ko'rib chiqadi. Identifikatsiya nazariyasi yangi madaniy muhitda migrantlarning o'z-o'zini anglash jarayonini tahlil qiladi. Bu nazariya shaxsning milliy, diniy va madaniy o'ziga xosligini saqlab qolgan holda, moslashish va integratsiya mexanizmlarini ham o'rganadi [5]. Salixova (2005) koreys va o'zbek oilaviy qadriyatlarini qiyosiy tahlil qilib, Koreyadagi o'zbek muhojirlari tomonidan "moslashtirilgan, ammo saqlanib qolgan" o'ziga xoslik modelini shakllantirishga urg'u berdi [5]. Xaitov va boshqalar. (2020) Koreyadagi o'zbek diasporasi misolida diniy va madaniy o'ziga xoslikni saqlashning ijtimoiy vositalarini tahlil qildi [6]. Rahimov (2022) o'z tadqiqotida bu nazariyalar bir-birini to'ldirishini ko'rsatib, O'zbekiston-Koreya migratsiyasi nafaqat mehnat oqimi, balki transmilliy ijtimoiy tizim ekanligini ta'kidlagan [7].

O'zbekiston va Koreya Respublikasi so'nggi 30 yil ichida moddiy iqtisodiy kuchlar, shuningdek, ijtimoiy-demografik va madaniy kuchlar ta'sirida rivojlanayotgan o'ziga xos mehnat migratsiyasi jarayoniga ega. Jumayev T.X. kabi tadqiqotchilar ta'kidlaganidek. va Hayitov Sh., bu jarayonni uch davrga ajratish mumkin: institutsional va diversifikatsiya bosqichlari [1; 6; 7].

O'zbekiston Respublikasidan Koreya Respublikasiga birinchi migratsiya harakati uch davr bilan tavsiflanadi. 1990-yillarda Koreya iqtisodiyoti "Osiyo yo'lbarslari" davrini boshdan kechirayotgan va sanoat ishlab chiqarishida ishchi kuchi yetishmasligi kuzatilgan bir paytda O'zbekiston iqtisodiyotida ishsizlik va inflyatsiya kuchayib borayotgan edi [6]. Koreya 1991 yilda Industrial Trainee System (Industrial Trainee System - ITS) dasturini joriy etish orqali sanoat sektoriga ishchi kuchini jalb qila boshladi. Mehnat migratsiyasi iqtisodiy zarurat sifatida shakllangan bo'lsa-da, Koreya o'zbeklar orasida "barqaror daromad manbai" sifatida qaraldi. Diaspora jamoalarining birinchi to'ldirishini ham shu davrda vujudga keldi – ular din, tarmoq va tashqi aloqalar asosida birlashgan edi [6].

Ikkinchi bosqich O'zbekiston-Koreya mehnat munosabatlarining huquqiy va institutsional asosda yakkalanishi bilan tavsiflanadi. 2006-yil 25-aprelda ikki davlat o'rtasida "Mehnat resurslarini o'tkazish bo'yicha hukumatlararo bitim" imzolandi va 2007-yildan boshlab Koreyada ishga joylashish uchun ruxsatnoma tizimi (EPS) dasturi o'zbek ishchilarini rasman ish bilan ta'minlamogda [1]. Bu bosqichda O'zbekiston Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi huzurida "Koreya markazi" tashkil etilib, tanlov til imtihonlari (TOPIK) va kasbiy mahorat testlari orqali amalga oshirildi. Jahon bankining ma'lumotlariga ko'ra, EPS mehnat migratsiyasini himoya qilish, xavfsizligi va qonuniyligini ta'minlash mexanizmlarini o'zgartirdi [2].

IOM (2023) hisobotida qayd etilishicha, 2007-2017 yillar oralig'ida 48 mingdan ortiq o'zbekistonlik muhojir Koreyada yuk asosida ishlagan va ularga o'z ish joylarida 93 kunlik ishlash uchun ruxsatnomalar berilgan [3]. Ushbu bosqichning ahamiyati shundaki, u davlat tomonidan boshqariladigan migratsiya modelini yaratdi. Migrantlar ish, uy-joy, tibbiy sug'urta va jamg'armalar bilan ta'minlandi, bu esa xavfsizlikning ijtimoiy tashkil etilishini oshirdi. Shu bilan birga, o'zbek mehnatkashlari orasida koreys tilini o'rganish, ijtimoiy muhitga moslashish jarayonlari ham faollashdi [1].

2018-yildan boshlab O'zbekiston-Koreya munosabatlari yangi bosqichga kirdi – bu davr mehnat migratsiyasining barqaror sifatining o'rnatilishi bilan tavsiflanadi. Endilikda o'zbek muhojirlari Koreya jamiyatiga nafaqat ishchi kuchi, balki talabalar, tadbirkorlar, migrantlar va madaniy yordam ishtirokchilari sifatida ham kirib kelmoqda. Rahimov va Yakubov (2022) ta'kidlaganidek, bu davrda mehnat migratsiyasi "barqaror iqtisodiy harakat"dan "transmilliy ijtimoiy tizim"ga aylandi: muhojirlar Koreyada mehnat qilib, o'z vatanlarida iqtisodiy hayotda faol ishtirok etadilar, oilalarni qo'llab-quvvatlaydilar, pul o'tkazmalari hajmi esa 500 million dollarga oshdi [7].

Diversifikatsiya yangi diaspora munosabatlari va ijtimoiy birlashmalarning paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi. Koreyaning Ansan, Buchxon, Ulsan kabi sanoat shaharlarida "O'zbekiston jamiyati", "O'zbek-koreys madaniyat markazi", "O'zbek diasporasi uyushmasi" kabi tashkilotlar faoliyat ko'rsatmoqda [6; 7]. Ular migrantlar uchun huquqiy, diniy marosimlar, bayramlar va madaniy madaniyatni tashkil etish, madaniy o'ziga xoslikni qonunlashtirishga xizmat qiladi. Bu jarayonda koreys tilini chuqur

o’rganish, aralash nikohlar sonining ko’payishi, o’zbekistonlik talabalarning Koreya universitetlarida tahsil olishi kabi jarayonlar ham kuzatilmoqda [4].

Koreyada mehnat qilayotgan o’zbekistonliklar asosan ishlab chiqarish, qishloq xo’jaligi, qurilish va xizmat ko’rsatish sohalarida band. IOM ning 2023 yil uchun hisobotiga ko’ra, O’zbekiston fuqarolari Koreyada mehnat qilayotgan xorijlik ishchilar orasida 3-o’rinni egallagan [3]. Koreyadagi o’zbek ishchilari oyiga o’rtacha 1,8-2,2 million von (1300-1600 AQSh dollari) maosh oladi [2]. EPS dasturi ishtirokchilari sog’liq sug’urtasi, mehnat xavfsizligi va sog’lig’i va qaytariladigan fondan foydalanadilar [3]. Garchi mehnat muhojirlarining 80 foizi erkaklar bo’lsa-da, so’nggi yillarda ayollar va talabalar soni ortib bormoqda (2022-yilda 12 foizgacha) [7]. Koreyadagi o’zbeklar ijtimoiy tarmoqlar, ma’naviy muloqot, diniy va madaniy tadbirlar tashkil etish orqali bir-birlarini faol qo’llab-quvvatlamoda. Bu holat o’zbek diasporasining “transmilliy ijtimoiy kapitalini” mustahkamlaydi [4].

Madaniy identifikatsiya - bu migrantning o’z milliy madaniyatini saqlab qolgan holda, yangi madaniyat elementlarini o’zlashtirish jarayonidir [5]. Koreyadagi o’zbeklar misolida quyidagi tendensiyalar kuzatilmoqda:

- ✓ Tilga moslashish: koreys tili ish jarayonida asosiy muloqot vositasi bo’lib, ko’pchilik migrantlar EPSda o’qishlari davomida tilni asosiy darajada o’rganadilar [1].
- ✓ Diniy o’ziga xoslik: o’zbeklar Koreyadagi musulmon jamoalari, jumladan, Ansan masjidi, Bucheon jamoasi va Ulsan hamjamiyatlari atrofida diniy birlikni saqlaydilar [6].
- ✓ Oilaviy qadriyatlar: G.Salixova ta’kidlaganidek, Koreya jamiyatida patriarxal qadriyatlar va o’zbek oilasi an’analari o’xshash bo’lsa-da, gender rollarida ma’lum o’zgarishlar kuzatilmoqda - ayollar ham iqtisodiy qarorlar qabul qilishda faol ishtirok etadilar [5].
- ✓ Madaniy ko’priklar: Koreya-O’zbek do’slik jamiyati va O’zbek diasporasi uyushmasi kabi tashkilotlar madaniy diplomatiya va integratsiyani mustahkamlaydi [7].

Xalqaro migratsiya tashkiloti (IOM) va Jahon bankining ma’lumotlariga ko’ra, Koreyadan O’zbekistonga har yili pul o’tkazmalari 500 million AQSh dollaridan oshadi, bu O’zbekiston YaIMning 1,5 foizini tashkil qiladi [2]. Lekin, ko’plab muhojirlar ijtimoiy izolyatsiya, madaniy moslashishda yuk, psixologik stress va “ikki dunyo o’rtasida yashash” sindromiga duch kelishadi [4].

Xulosa qiladigan bo’lsak, o’zbekistonlik muhojirlarning Janubiy Koreyadagi faoliyati iqtisodiy daromad olish bilan cheklanib qolmay, balki ijtimoiy hayotga integratsiyalashuv, yangi muhitga moslashish, o’zini o’zi qayta kashf etish jarayonlarini ham o’z ichiga oladi. So’nggi yillarda ijtimoiy hamkorlik doirasida migrantlar uchun ishlab chiqilgan madaniy moslashuv dasturlari ularning hayot sifatini oshirishda muhim omil bo’lmoqda.

Bu o’zgarishlar Koreyadagi o’zbek muhojirlari iqtisodiy muvaffaqiyatlar bilan bir qatorda yangi ijtimoiy o’ziga xoslikni ham shakllantirayotganini ko’rsatadi. Ular o’zlarini milliy “ishchi kuchi” sifatida, balki O’zbekistonning madaniy elchilari - qadriyatlar va an’analarni xorijda targ’ib qiluvchi ijtimoiy guruh sifatida ko’rsatishadi. Shuningdek, Koreyadagi o’zbek muhojirlarining iqtisodiy faolligi bilan bir qatorda, ularning xavfsizlikning ijtimoiy-madaniy o’ziga xosligi ham mustahkamlanmoqda. Shu bois O’zbekiston davlat va jamoat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilayotgan ijtimoiy himoya, tibbiy moslashuv, madaniy integratsiya dasturlarini amalga oshirish iqtisodiy jihatdan foydalidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Jumayev T.X. O’zbekiston va Koreya Respublikasi davlatlararo mehnat migratsiyasining rivojlanishi. Toshkent: Yangi asr, 2021.
2. World Bank. Learning from Korea’s Labor and Migration Systems. Seoul, 2020.
3. International Organization for Migration (IOM). Compilation Report 1_UZB. Tashkent, 2023.
4. Dadabaev T., Soipov J. Revisiting Labor and Educational Migration from Uzbekistan to Japan and South Korea. Acta Via Serica, 2020.
5. Salixova G. A Comparative Study of Traditional Families in Korea and Uzbekistan. Seoul, 2005.
6. Hayitov Sh., Sobirov N., Legay A. Xorijdagi o’zbeklar. Toshkent: Fan va taraqqiyot, 2020.
7. Raximov M., Yakubov F. Uzbekistan External Migration: Key Trends and Directions. Eurasian Research Journal, 2022.
8. O’rmonjonov Azizbek Muhammadjon o’g’li. (2025). maktabgacha ta’lim yoshidagi imkoniyati cheklangan bolalar uchun inklyuziv ta’lim sharoitida musiqiy ta’limni tashkil etish metodikasi. *kelajak o’qituvchisi - kelajak bunyodkori*, 1(1), 470-475.